

riteit van  
uit eigen  
den too-  
enlijk zijn  
die allen  
elden iets

ingen, die  
kerk, ge-  
n. Walter  
elt eigen-  
euwen.

de auto-  
die kerk  
gingen te-

z, zij was  
er. Milli-  
oken. Mil-

erheid. De  
Eigenlijk

Welk een

archie, den  
verande-

zich door.  
en, alleen  
nsh. Een  
nsh lief-  
de macht  
men hem  
met zijn

zezer het  
rational-  
enzen tijd,

heid". De  
ugen. Het  
moderne  
ie zei tot  
in: treedt

van het

dan deze  
pt en na-  
ing, zon-  
ook aan-

schen „im

nde eeuw  
alyptische  
s in pijn.

gaan uit  
n zal nog  
ruwzaam-  
ten. Daar  
trikkelijke

maar ook  
zij er be-

avondland  
indingen,  
nis wordt

ziel des  
et spook-  
en in het

thans tot  
machlag",  
pervlakte  
hoop ge-  
vindt.

eranderd.  
n Kierke-  
n achter  
e datgene  
krijg kan

althans  
op weg

wil weer  
gevoelt,  
n. Reeds  
o riep hij  
ken naar  
vraag ik,  
ges Über-

ngen van  
? De ket-  
nu is het

er Schrif-

ten, tot de kerk, die het Woord Gods heeft bewaard.

Walter Nigg wil van zulk een terugkeer niet weten. De moderne mens wil van geen kerk meer weten. Daarom noemt men hem ten onzent ook „buitenkerkelijk". Een naar waarheid verlangend wezen, een zoeker van religie, maar van een zich voegen tot de ware, zelfs tot eenige kerk is er geen sprake.

Daarom meent men, dat de leeraren der kerk die buitenkerkelijken moeten opzoeken, tot zelfs in de bioscoop of op het sportveld.

En dan een waarheid — die hem niet afstoot natuurlijk.

Men beroept zich dan wel op den apostel Paulus, die de menschen eerst voedde met melk, en niet met vaste spijs. Het is onzin, zei Vinet eens, want de melk, die de apostel bedoelde, bevatte reeds alle levenswaarheden, die een mensch tot zijn behoud behoeft.

Maar goed, de moderne mens is aan de kerk ontgroeid.

Hij wil niet terugkeeren. Hij wil een „Heimkehr".

D.w.z. het moet een nieuwe terugkeer zijn, een moderne, den modernen mens waardig, die niets van het moderne levensgevoel en het moderne wereldbewustzijn en van alles, wat hij dan aan moderne waarden verwierf, wil opgeven. Hij blijft de mens, die geen andere autoriteit erkent dan zichzelf.

Hij is de nieuwe Odysseus, die naar huis wil, maar zooveel gevaren heeft te overwinnen. Daar is de nimf Kalypso en hij moet tusschen Scylla en Charybdis heen.

Het is, zegt Walter Nigg, niet gemakkelijk, om aan dit verlangen een grijpbare gestalte te geven.

De eigenlijke naam is nog niet ontdekt. Er moet komen een nieuwe religieuze sprake. Wij weten, dat de wereldkerk er al mee bezig is, en Barth en zijn vrienden werken er aan.

De moderne mens moet in de plaats van de oude tot frase geworden begrippen, nieuwe woorden hebben, een nieuw alphabeth, om de eeuwige waarden tot uitdrukking te kunnen brengen.

Het nieuwe woord kan slechts uit een nieuw beleven van het „goddelijke" uitgroeien.

Hier zijn wij reeds midden in de mystiek. Trouwens een der grootten is voor Walter Nigg de vreeselijke ketter Eckehart, die zei: als ik niet was, zou God niet zijn. Het gaat er om, dat de mens als God wil worden. En zoo was, naar wij zien, de „moderne mens" er reeds in het paradijs, toen hij de leugen van Satan geloofde.

Als gezegd, de moderne mens moet meer kennen dan deze aarde. Hij zoekt aanraking met de eeuwige machten die hem van allen kant omringen. Hij kan van zijn nihilisme niet worden genezen, als hij deze eeuwige machten van allen kant niet leert kennen, beleven. Dat is een terugval in het animisme, zou men zoo zeggen, en dus wel een wonderlijke „Heimkehr".

Maar — het moet ook christendom zijn. Het christendom heeft den mens het diepst doen indringen in den wereldgrond. Indringen in dien „oergrond", al dieper, tot de mens het „goddelijke" vlak voor zich heeft, en het heeft bemachtigd.

Maar dan moet er natuurlijk een nieuwe Christus-gestalte zijn.

Walter Nigg ontdekte, dat Jezus Christus de ergste ketter is geweest, de voornaamste van de familie van Simon den Magiër, de Gnostieken, van Mani en Marcion en Eckhart en Tauler en Spinoza en Leibniz en zooveel meer. Hij heeft zich immers tegen de autoriteit van de Schriftgeleerden en van Kajafas gezet.

Is het bloot toeval, zoo vraagt de schrijver, dat, nu men den ketter door een nauwkeurig onderzoek goed leert kennen, Jezus als ketter wordt herkend? Naar den „eeuwigen Christus" moet de moderne mens heen. Daar zijn ook andere zijden aan Jezus, maar deze is wel de voornaamste. Van zulke gestalte gaat de geheimnisvolle uitstraling uit, die de atmosfeer schept, waarin het goddelijke den mens voor ogen treedt. Zoo wordt het Christelijke weer groot, bekomt het een gansch nieuw gewicht, de weg is geopend, waarop de mens genezing vindt. En als dit geschiedt, dan wordt eerst recht de situatie vervuld, van welke Jezus sprak in de gelijkenis van den verloren zoon: Und sie finden an, fröhlich zu sein.

Zoo eindigt deze vreeselijke teekening van den modernen mens en de „christelijke" religie, die hij zoekt, een, die hem zeer goed het huis van den wereldraad van kerken kan doen binnentreden: Christus de Heer. Dat wil hij immers?

Maar — hij bedoelt zichzelf. De moderne mens blijft de natuurlijke mens aller eeuwen te zijn, die Gode gelijk wil wezen. Zichzelf wil verlossen. Voor geen macht wil buigen dan voor den eigen wil.

En als ik nu nog enkele grepen uit de historie doe, dan blijkt dat er in wezen niets veranderd is. De wijsgeer Troeltsch heeft meenen te kunnen zeggen, dat de mens van slechts weinig gedachten heeft geleefd.

Dit geldt inderdaad van den z.g.n. modernen mens, die de eeuwen door altijd weer hetzelfde zegt. Wat nog iets anders is dan het de eeuwen door hetzelfde Woord van God. Want dit wordt voor ons al rijker, naarmate wij het gehoorzaam onderzoeken, ons latend leiden door den Geest des Heeren, Die de Auteur er van is.

Met hartelijke groeten en heilbode, uw toegenegen

MARNIX.

## PERSSCHOUW

### DE OPSTANDING DES HEEREN BUITEN ONZE GESCHIEDENIS.

„In de Waagschaal" (barthiaansch) schrijft een artikel, dat we onverkort doorgeven. Alleen geven we enkele passages in vette letter:

In de strijd der geesten is de laatste eeuw reeds heel wat te doen geweest over de historiciteit van de opstanding. In zekere zin kan men zeggen, dat de discussie over deze vraag onvermijdelijk was, omdat men in brede kringen alléén het historische voor werkelijk hield en nog houdt. Historisch is dan hetgene dat werkelijk geschied is. En wat niet historisch is, is ook niet werkelijk, tenzij het behoort tot het rijk der eeuwige ideeën.

Met historisch bedoelt men dan al datgene wat behoort tot onze geschiedenis. Het geschiedt in onze ruimte en in onze tijd, is dus concreet. Het is, nadat het geschied is, voltooid en verleden, al kunnen de gevolgen soms nog lang voortduren. En het is éénmalig.

Bij ieder, die geïnsponeerd is door het natuurwetenschappelijk denken, moet vroeg of laat het inzicht doorbreken, dat dit alles niet kan gelden t.a.v. de opstanding. Namelijk daarom niet, omdat ze in het geheel niet geschied kan zijn. Zij is ten eenenmale in strijd met het moderne wereldbeeld. De gedachte van een onsterfelijke ziel laat zich desnoods nog wel aannemelijk maken, al kan ze niet bewezen worden (en al is ze onbijbels). Maar de opstanding van Christus en in het algemeen de opstanding des vlees is een onmogelijkheid.

Geweldig veel werk is verzet, om dit inzicht ook in de Schrift te vinden. Maar wie goed ziet, moet al spoedig ontdekken, dat bij al die arbeid de Bijbel nergens het laatste woord spreekt. Dat laatste woord is steeds aan een wereldbeschouwing, die het bijbels getuigenis aan zijn critiek onderwerpt. Of men dan verder opereert met onsterfelijke zielen of met visioenen maakt geen wezenlijk verschil. Aan de Schrift is het zwijgen opgelegd. Daartegenover legt de orthodoxie van allerlei kleur steeds de nadruk op de historiciteit van de opstanding. Want is dat niet de bevestiging tegen alle subjectiviteit, en tegen alle loochening van de opstanding, dat ze ook werkelijk een historisch feit is?

Beide opvattingen stemmen daarin overeen, dat ze de werkelijkheid van de opstanding afhankelijk maken van haar historiciteit. De vraag, die wij ons stellen moeten, is deze: is dat bijbels verantwoord?

Wanneer wij de opstandingsberichten in het N. T. nagaan, dan valt ons op, dat twee gegevens behandeld worden, zoals men dat verwachten zou bij historische berichten. Het eerste is het lege graf. Op de Zondagmorgen na de begrafenis van Jezus zien de leerlingen, dat het graf leeg is. Dit is een historische gebeurtenis. De ooggetuigen worden met name genoemd (dat is bij zulk een vreemde gebeurtenis wel nodig) en de omstandigheden worden uitvoerig verhaald. Maar dat lege graf zegt hun niets. Het eenstemmig getuigenis van alle Evangelisten is, dat het lege graf de discipelen verbaast, maar geen aanwijzing is van Gods wonderdaden — nog niet. En dat kan ook niet anders. Het lijk kan gestolen zijn; Jezus kan schijn dood geweest zijn; ze kunnen ook in hun zenuwachtigheid bij het verkeerde graf gekomen zijn. Als historische werkelijkheid betekent het lege graf niets. Eerst later, als men weet, dat Christus uit de doden is opgewekt, wordt het lege graf tot een teken van de opstanding. Doch dat teken krijgt pas zin, doordat de betekende zaak hun geopend is.

Behalve het geopende graf zijn er de verschijningen. Maar wat geven die voor historische zekerheid? Wie bewijst, dat hier geen sprake is van hallucinaties, van visioenen of van paranormale verschijnselen?

Hier komt voor wie 't verstaat de betekenis aan het licht van de woorden van Christus tot de Emmausgangers. Jezus laat hen uit de Schriften zien, dat de Christus moest lijden en opgewekt worden. De opstanding van Christus blijkt eerst uit de overeenstemming van zijn verschijningen met de Schriften.

Hetzelfde vinden wij in I Kor. 15, zowel t.a.v. het kruis als van de opstanding. Dat Christus gestorven is. Dat is een historisch gegeven. Ieder, die daar toevallig aanwezig was, kon het zien. Daar was geen openbaring en geen verlicht oog des geloofs voor nodig. Alleen: het is de grens van onze geschiedenis. De dood als het volstrekte einde van ieder menselijke leven relatieveert het gebeuren in onze tijd en markeert de door God gestelde grens. In de dood ontmoeten wij — of wij het zien willen of niet — de plaats, waar onze geschiedenis ophoudt. Voorbij de dood is er geen menselijke geschiedenis meer, tenzij God er één schept uit niet.

Voor onze zonden, naar de Schriften, dat is niet alleen historisch niet vast te stellen. Maar het geldt in onze geschiedenis in het geheel niet. Dat Christus voor onze zonden gestorven is, geldt alleen voor God. Onze geschiedenis blijft een geschiedenis van zondaren. Maar deze zondaren — wij! — zijn rechtvaardig voor God door de dood Zijns Zoons. Dat mogen wij geloven, daar mogen wij het ware leven in hebben „naar de Schriften".

God betuigt ons, dat het zo is. Wij zijn op Golgotha bekeerd, waarachtig niet, omdat wij mensen daar a.h.w. in onze geschiedenis God vinden, maar omdat God daar van buiten af verzoenend ingrijpt.

En dat Hij is begraven. Dat is weer een historisch gebeuren, maar wederom aan de rand van onze geschiedenis. Het graf markeert de volstrektheid van de dood. Het graf betuigt opnieuw, dat de grens, die God aan onze geschiedenis gesteld heeft, absoluut is.

En dat Hij is opgewekt ten derden dage, naar de Schriften. Hier worden geen ooggetuigen genoemd. En die waren er ook niet. Want dit is een handelen Gods buiten onze geschiedenis. Tegenover allerlei apokriefe Evangelien betuigt de Schrift, dat de opstanding van Christus een daad van God is buiten onze werkelijkheid.

Daarom kan ook het geloof alleen er weet van hebben door openbaring, doordat God spreekt.

En dat Hij is... gezien. Hier geschiedt het ongeloof-

lijke, het onmogelijke, dat de opstanding ingrijpt in onze geschiedenis. De openbaring wordt geschiedenis. God heeft tijd voor ons. Hij sluit zich niet op in Zijn eigen tijd, maar vervult onze tijd met Zijn tijd. En nu worden de ooggetuigen wel genoemd, evenals in de Evangelien. Een hele wolk van getuigen, die de Heer gezien hebben, en die vanuit dit zien getuigen kunnen, dat Jezus de Christus der Schriften is, en dat de Schrift waarachtig Gods Woord is, omdat zij van Christus getuigt.

Naar het getuigenis van profeten en apostelen is de opstanding des Heeren geschied buiten onze geschiedenis. Maar zij grijpt daarin in. En wel zodanig, dat het graf geopend en leeg is, en dat wij getuigen kunnen, dat dit ingrijpen geschiedde ten derden dage. Daarin openbaart Christus zich als de Heer der geschiedenis. Naar Zijn eigen welbehagen grijpt Hij in de geschiedenis in. De gehele Bijbel is vol van zulk een ingrijpen Gods. Wanneer ons de grote daden Gods verhaald worden, dan gaat het telkens om een ingrijpen van buiten af, zonder causaal verband met de geschiedenis, die wij maken.

Dit ingrijpen kan alleen in het geloof gezien worden. Er is geen sprake van, dat het ongeloof — de mens zonder de Heilige Geest — op een of andere manier God zou kunnen ontdekken, omdat Hij in de geschiedenis ingrijpt. Ieder, die de Evangelien leest, ziet daar hoe de schare de woorden van Jezus hoort en zelfs getuigt, dat Hij spreekt als machtbebbende, hoe zij Zijn wonderdaden ziet en zich verwondert — en nochtans Gods grote daden niet ziet. Heel het O.T. verhaalt ons van de grote daden Gods, die het volk Israël ziet en nochtans niet ziet. En vinden wij datzelfde niet-zien niet terug in vrijwel alle geschiedschrijving en iedere dag ook weer in de kraant?

De opgestane Heer is de Heer der geschiedenis. Maar Zijn ingrijpen in onze geschiedenis is een ingrijpen van buiten af. De Heer is waarlijk opgestaan. Dat is geschied. Het is evenwel een ander geschied dan onze geschiedenis, en een geschied van andere waardij.

Dit brengt ons erbij terug, dat onze geschiedenis een grens heeft. Wij bedoelen nu niet de grens, die haar gesteld is door de laatste dingen. Wij bedoelen de actuele grens nu. Gods tijd begrenst onze tijd niet alleen van voren en van achteren (door de Schepping en de jongste Dag), maar (indien U het verstaat) ook van onderen en van boven. Dat de apostelen de verrezzen Heer gezien hebben, betekent, dat deze grens ook gezien is. Dat zien heeft plaats gehad in onze geschiedenis. Maar in onze geschiedenis betekent het de grens der geschiedenis.

Deze grens betekent tevens een oordeel over onze geschiedenis. De Kerk kan hier in haar verkondiging niet genoeg de nadruk op leggen. Alle pogen om de opstanding te zien als het middelpunt van onze mensengeschiedenis, of om onze geschiedenis te zien als een stijgende lijn, die ten slotte op het Koninkrijk Gods uitloopt, verhuut de ernst van het oordeel en haalt bedektelijk of openlijk onze menselijke hoogmoed weer binnen. Onze geschiedenis heeft geen lijn, die, hoe dan ook, op God uitloopt. Onze geschiedenis heeft geen ruimte voor God. Als wij een middelpunt zoeken voor onze geschiedenis, dan is het Golgotha, waar wij metterdaad getoond hebben, dat wij geen plaats voor God hebben, waar het eigenlijk motief van al ons handelen zich blootgeeft als Godshaat.

De opstanding komt daar niet achteraan als een rehabilitatie in de geschiedenis, die dit achteraf weer goed maakt. Ze komt als een dag der wrake. Maar ze komt als een vreemde dag der wrake, die tevens een dag des heils is.

God heeft zelf het oordeel gedragen. In de opgestane Heer is de nieuwe mens Gods werkelijk, de mens, die voor de zonde gestorven is, die rechtvaardig is voor God. Hier is de mens, die van schuld overtuigd is, en nochtans vrijgesproken, de veroordeelde en nochtans zalig, gestorven, en zie, hij leeft!

Zo wordt dit oordeel over onze geschiedenis tevens haar ware zin. Zonder de opstanding van Christus zou de geschiedenis onzinig zijn. Wel zouden wij dat niet weten, maar wat kan de zin zijn van onze daden, als de dood hun bekroning en verdiende waardering is? Maar God geeft haar zin door Jezus Christus. Zij wordt het gebied, waar Hij ingrijpt om ons te redden, en waar wij de tijd hebben om ons te bekeren. Door de opstanding des Heeren wordt de tijd van onze zonde tot de tijd van Gods geduld.

Veel is er in de wereld gesproken en gedacht over de zin der geschiedenis. Maar wie de geschiedenis op zichzelf beschouwt, zal het laatste en beslissende erover niet ontdekken kunnen. Dat laatste en beslissende komt van buiten af tot ons. Christus is opgestaan. God heeft tijd voor ons. Wij hebben de tijd om ons te bekeren.

Wie dit artikel, van D. H. v. D., begrijpen kan, is knap. Als hij het geen hij begrijpt, maar onthoudt, is hij voor deze nieuwe gnostiek meteen gewaarschuwd.

K. S.

### NASCHRIFT: \* „Een gesprek?"

Eenige dagen na verzending der copie verscheen een publicatie in betrekking tot de Haagse Synode. Daaruit kan thans ook aan anderen duidelijk worden welke resultaten zijn bereikt en gezocht in een voorhands mondeling contact met „een smaldeel". We hopen volgende week over deze zaak iets te zeggen. Laat ieder inmiddels zich onthouden van onberaden reacties. Zoo duidelijk mogelijk zal moeten blijken welke publieke en officieële houding sommigen tenslotte aannemen tegenover de publieke en officieële uitspraken, rechtshandelingen en -normen van 1944 en vervolgens. Zulk een duidelijke situatietekening is dubbel noodig in dagen van hernieuwde en lang voorbereide aanvallen, welke weer geschieden met het wapen van verandering van norm. Men zal haar slechts bemoeilijken door onberaden reacties.

K. S.